26
1

Philatelica

2026/1

Tartalom:

Szücs Károly:	Szerkesztői előszó a 2026/1 számhoz	1
Dán János:	A hadműveletek időszakának postaforgalma – III. rész A szegedi postaigazgatóság 1944-1945	2
Czirók Dénes RDP FRPSL:	Az 1871-es kiadású magyar 10 kr-os díjjegyes borítékok hamisítványai	14
Szücs Károly – Tóth György:	A pengő-forint átmenet, mint a Hiperinfláció 28. periódusa	27
Hírek		31

Szerkesztő: Szücs Károly, Mafitt tagja és a Gervay alapítvány kurátora
Fordítás: Dán János, Czirók Dénes

Tanácsadás és lektorálás:
Mervyn Benford, a Mafitt és a Hungarian Philatelic Society in Great Britain (HPSGB) tagja
Dr. Lővei György, a Mafitt elnöke

Helyreigazítás:
Elmúlt számunkban tévesen már megvalósult tényként jelent meg a Mafitt Bélyegvizsgáló Szakcsoportja lap szerkesztése során folyamatban levő, de a lap publikálásának időpontjára végül meghiúsult önálló társasággá válása. Szakcsoportunk Mafittól független bélyegvizsgáló tagjai azóta megváltoztatott elnevezéssel, ám a korábbit megtartó azonos rövidítésű civil társaságot hozott létre – mellyel szemben a társaságunk korábbi ernyőszervezeti szerepe már nem áll fenn.

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ A 2026/1 SZÁMHOZ



SZÜCS KÁROLY

Közgyűlésünkön sajnos eredménytelenül jeleztem újságunk készítésének előző számunk előszavában is jelzett gondjait. Az év közepére ugyan már kezdett összeállni egy tartalmas új szám, aminek még az angol fordítást is előkészítettük.

Egy magyar légipostáról szóló, nagy ívű és új kutatási eredményeket összegző tanulmány lett volna benne a legnagyobb terjedelmű írás. Ennek több lépésben történt, folyamatos fejlődését a honlapunk szerkesztői oldalán év közben már követni is lehetett.

Az írást azonban a szerzőnek sajnos jelenleg még nem sikerült véglegesítenie. Bár az év utolsó pillanatáig vártunk erre, ám tavalyi évfolyamunk így végül anyaghiány miatt teljes egészében kimaradt – a szokásos terjedelmünket végül egy időközben beérkezett rövidebb cikk segítségével sikerült megtölteni.

Továbbra is tagságunkon múlik, hogy milyen lesz a folytatás. Tagjaink képességeit ismerve, szilárd meggyőződésem, hogy ehhez öt-hat nagyobb cikket képesek vagyunk összehozni, képanyaggal együtt 70-80 oldal terjedelemben.

A megjelentetéshez emellett a fordításban és lektorálásban munkát vállaló tagokra is szükségünk lesz, bár ezek a gondjaink a mesterséges intelligenciát használó gépi fordítás minőségének ugrásszerű javításával az utóbbi időkben jelentősen enyhültek.

Remélem, hogy támogatni fogjuk az idei évben megújítandó, új elnökségünket abban, hogy ismét meg tudja szervezni, hogy az eddigihez hasonló bőséggel továbbra is legyen majd mit szerkesztenem.



A HADMŰVELETEK IDŐSZAKÁNAK POSTAFORGALMA – III. RÉSZ
SZEGEDI POSTAIGAZGATÓSÁG 1944-1945

DÁN JÁNOS, BUDAPEST

1. CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE



01. A Szegedi Postaigazgatóság területe

1944. szeptemberében megszervezik a postahivatalok nyugatra menekítését. Általában a postahivatalok személyzetének fele utazott el a menekítendő eszközökkel, iratokkal, értékcikkekkel és bélyegzőkkel. A szállítás lovaskocsival történt, mivel a szállító járműveket a katonaság használta. A kisebb hivatalok a nagyobbakba szállították be értékeiket, a nagyobb hivatalok aztán a saját értékcikkeikkel együtt szállították tovább, most már vasúton.

Szeptember 23-án Mezőkovácsháza postahivatal már nem működött. Ezen a napon evakuálták a Battonya-i postahivatalt Orosházára.

Szeptember 24-én Orosháza vasútállomáson a következő községek postahivatalainak evakuált értékcikkei és személyzete tartózkodott várva az elszállításra: Dombegyháza, Kunágota, Dombiratos, Battonya, Nagykamarás, Kaszaper, Mezőhegyes.

Szintén 24-én a déli órákban a Szegedi postaigazgató távbeszélőn közölte a vármegye főjegyzőjével, hogy a M. kir. V. honvédkerület parancsnokától utasítást kapott, hogy a Makótól keletre eső következő postahivatalok szüntessék be a működésüket: Apátfalva, Magyarcsanád, Nagylak, Csanádpalota, Kövegy és a Pitvaros-i postahivatalok. A Makói postahivatalt pedig készítsék elő az evakuálásra.

Délutánra a helyzet súlyosbodása miatt a Makói postahivatal kiürítését elrendelték és a tisztviselőkkel közölték, hogy aki teheti az északi irányban azonnal távozzon a városból.

Hódmezővásárhelyen katonai közigazgatást léptettek életbe.

Szeptember 26-án Makót elfoglalta a Vörös Hadsereg.



02. 1944. október 4-én Hódmezővásárhelyen feladott helyi levél. A postahivatal működésének utolsó előtti napján feladva és utolsó napján kézbesítve.

Október 6-án evakuálták a Hódmezővásárhely 1 számú postahivatalt a Kossuth téren. Az állami és városi hivatalokat Szekszárdra menekítik.

Október 7. A Budapesti Postaigazgatóság autót küldött a Szentesi postahivatal értékcikkeinek elmenekítésére.

Október 8-án a Szegedi postaigazgatóságot Budapestre költöztetik a vezetőkkel együtt. Az igazgatóság létszámának több mint 80 %-a elhagyta Szegedet. Hódmezővásárhelyet és Szentest elfoglalja a Vörös Hadsereg.

Október 11-én a Vörös Hadsereg bevonul Szegedre. A postásokat plakátokon kérik, hogy vegyék fel a munkát.

A tél beálltával, tüzelőanyag hiányában a Szegedi Igazgatóságon található régi postai iratokkal fűtöttek a katonák, így az 1920 – 1944 közötti iratanyag teljes mértékben megsemmisült.

Október 15. Már működik Szentesen a telefonközpont.

Október 16-án kezdi meg a működést a Szegedi Igazgatóság. A postaigazgatóság épületét katonai kórháznak használták a szovjetek, így ott még nem kezdődhetett meg a munka. Az igazgatóság dolgozói ideiglenes helyeken dolgoztak.

November 1-én Szegeden leszerelik a gépi kapcsolású telefonközpontot és elszállítják a Szovjetunió felé, helyette kézi kapcsolású központot állítanak be, amely hónapokig katonai felügyelet alatt üzemel.

November 6. Hódmezővásárhelyen megkezdte működését a posta, helyi leveleket és Szentes, Kunszentmárton és Orosházára címzett közönséges leveleket felvesz és továbbít.

November 7. A Szegedi Városi Tanács intézkedik a Szegedi Postaigazgatóság működésének megkezdéséről.

November 21. Szeged 1 Főposta megkezdi a helybe szóló közönséges és ajánlott levelek valamin levelezőlapok felvételét a legutóbb érvényes tarifa szerint (1943. július 1.). A leveleket nyitva kell feladni, közérthető nyelven lehet írni, összebeszélt nyelv használata a hadirendelkezések legszigorúbb terhe mellett tilos. (134/1944.)

November 23. A Szegedi Gazdasági Vasút mentén fekvő Szeged-Alsóközpont, Királyhalom és Pusztamérges postahivatalok, Feketeszél, Lengyelkápolna és Csorva postaügynökségek és a Szeged 1 postahivatal között a közönséges és ajánlott levél, valamint levelezőlap szállítás ettől a naptól megkezdődik. (140/1944.)



03. 1944. december Hódmezővásárhelyről Nagykőrösre feladott levelezőlap. Decemberben ezt az ideiglenes gumibélyegzőt használta Hódmezővásárhely postahivatala.

November végén a Hódmezővásárhely-Makó-Mezőhegyes vasútvonalon megindul a forgalom, így a postai forgalom is.

December 13. Megindul a Szeged – Kiskunfélegyháza vasúti szükségjárat, így Kistelek is postai összeköttetésbe kerül Szegeddel. A vonat délután indul Kiskunfélegyházára és kora reggel indul vissza Szegedre.

Szeged – Szőreg vonalon szintén jár vonat. Makó felé is közlekedik vonat úgy, hogy Szegedről a Maros hídig jár, ott átviszik a postát a túloldalon várakozó vonathoz és az viszi tovább Makóra. Így szinte egész Csongrád vármegyével van postai kapcsolata Szegednek.

A következő községekbe alkalmi küldöncök útján szállítják a postát a vasút hiányában: Deszk, Klárafalva, Kiszombor, Tápé, Kiskundorozsma, Szatymaz és Sándorfalva.



04. 1945. január 3-án Deszkről Szegedre küldött nyomtatvány, Deszk ideiglenes gumibélyegzőjével.

1945. január 6. A posta továbbítására minden közlekedő vonatot felhasználnak, így katonai vonatokat és orosz utánpótlást szállító teher szerelvényeket is. Vasút híján, lovas postakocsival és alkalmi küldöncökkel továbbítják a küldeményeket. Ahol nem működik postahivatal, ott a plébános, a tanító vagy bárki a faluból vállalja a levelek átvételét és átadását a címzetteknek.

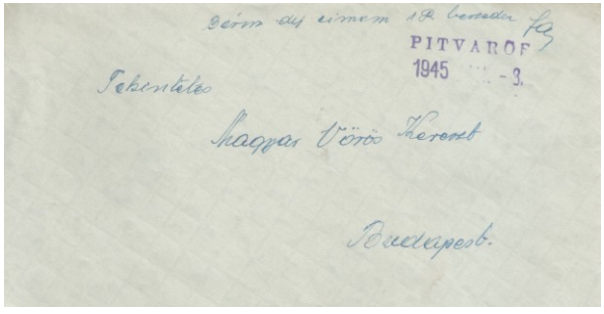
Kecskeméttel van már postai kapcsolat.

Erdélyből, Máramaros szigetről is érkeznek levelek rövid idő alatt.

Csomag és pénzforgalom szünetel. Hódmezővásárhelyről már gépkocsival jár a posta Orosházára és Békéscsabára.

A Szegedi Postaigazgatóság javasolta a Kereskedelmi Minisztérium felé, hogy „Demokratikus magyar kormány 1944” felirattal nyomjanak felül bélyegeket, amelyeket csekély felárral árusítsanak. Ez a javaslat nem valósult meg.

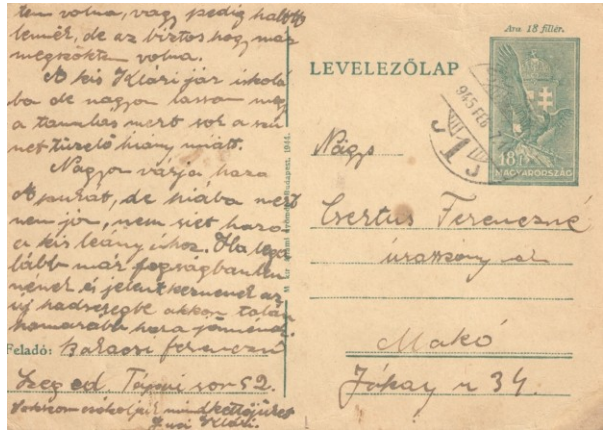
Távbeszélő működik Szegedről már Dorozsma, Kiskunfélegyháza, Kecskemét, Szentes, Makó, Hódmezővásárhely helységekkel.



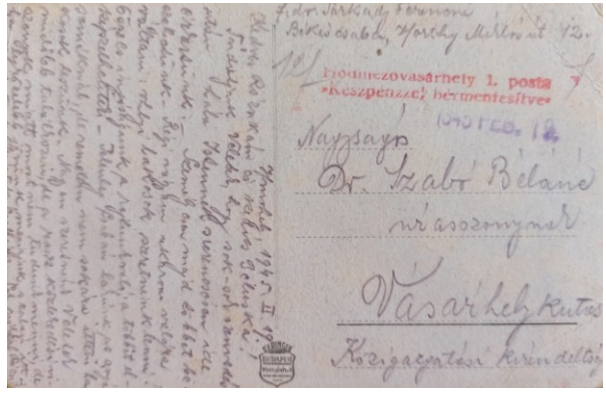
05. 1945. január 8-án Pitvarosról Budapestre feladott levél, Pitvaros ideiglenes gumibélyegzőjével.



06. 1945. január 22-én Hódmezővásárhelyről Nagykőrösre feladott levelezőlap. A lapon a januárban és február elején a hódmezővásárhelyi postahivatalban használt ideiglenes gumibélyegző látható.

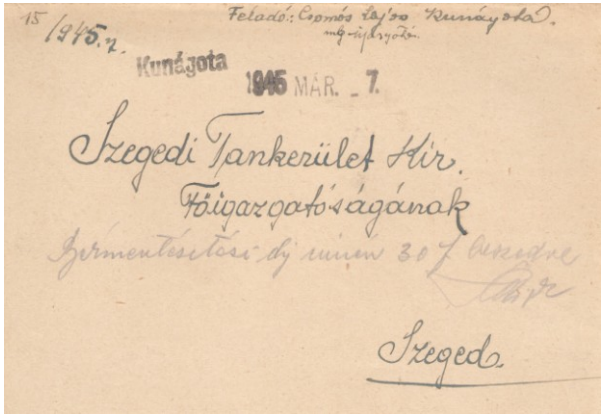


07. 1945. február 7-én Szegedről Makóra feladott levelezőlap



08. 1945. február 19-én Hódmezővásárhelyről Vásárhelykutasra feladott képeslap.

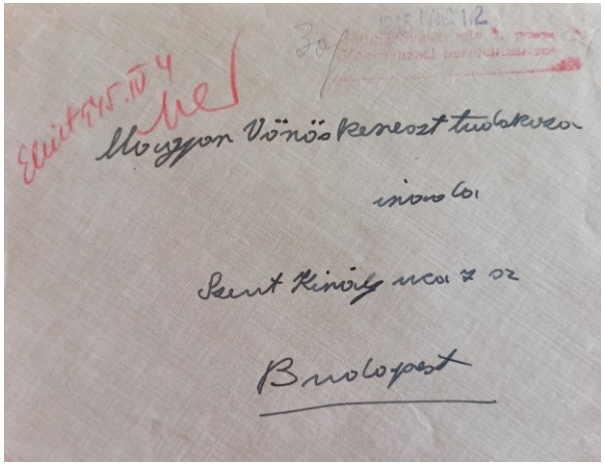
A lapon a Hódmezővásárhely 1 számú postahivatal készpénz bérmentesítési bélyegzője látható, amit a bélyeg hiány miatt használtak egészen november közepéig.



09. 1945. március 7-én Kunágotáról Szegedre feladott levél, Kunágota ideiglenes bélyegzőjével.

Március 10. A szegedi postahivatalok felveszneknek leveleket a Vörös Hadsereg által már megszállt országrészbe.

Megindul Budapesttel a levélforgalom a nagyközönség részére, mert eddig csak hivatalos leveleket továbbítottak.



10. 1945. március 12-én Hódmezővásárhelyről Budapestre feladott levél, a Budapesttel újonnan megindult levélforgalom első napjaiban feladva.

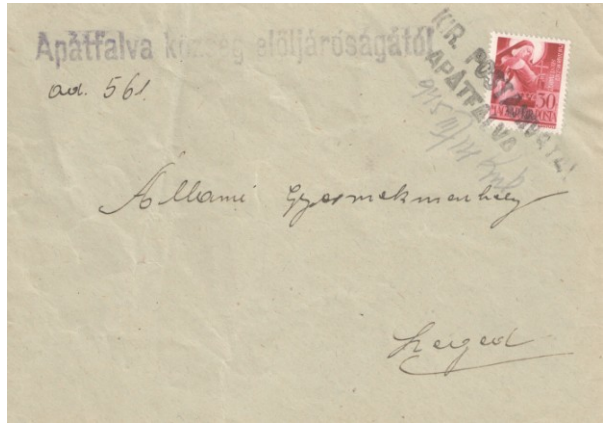
Március 23. Makóról Kétegyházára, Szegedre és Hódmezővásárhelyre közlekedik mozgóposta kocsi. Budapestről még nem érkezett levél Makóra, de Kispestről már kaptak levelet. Ajánlott levelet csak a feladó felelősségére vesz fel a posta. Bélyegkészlet erősen fogyóban van a városban.

Májusában a Szegedi Postaigazgatóság mellett megkezdte működését a Szegedi Postaműszaki Igazgatóság is.

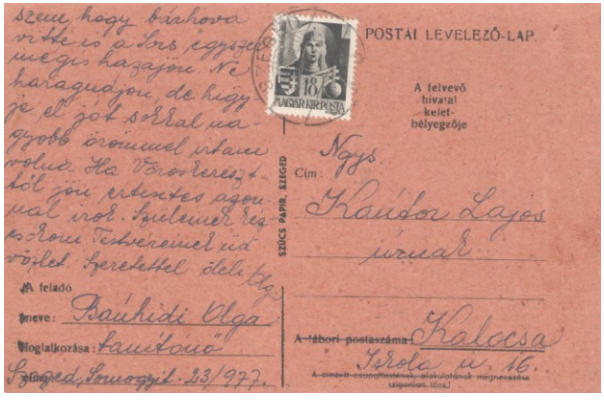
Május 5. Még szállítanak útőrök küldeményeket az igazgatóság területén. Távirat már feladható Budapestre is.

A következő helységekkel működik már Szegedről a távbeszélő: Baja, Békéscsaba, Cegléd, Gyula, Hódmezővásárhely, Kalocsa, Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Makó, Mezőtúr, Nagykőrös, Orosháza, Szarvas, Szentes. A kisebb községekben a távbeszélő központok kevés kivétellel már működnek.

Budapesttel, még magánbeszélgetés nem folytatható, csak hivatalos beszélgetéseket kapcsolnak.



11. 1945. március 14-én Apátfalváról Szegedre küldött levél, Apátfalva ideiglenes gumibélyegzőjével.



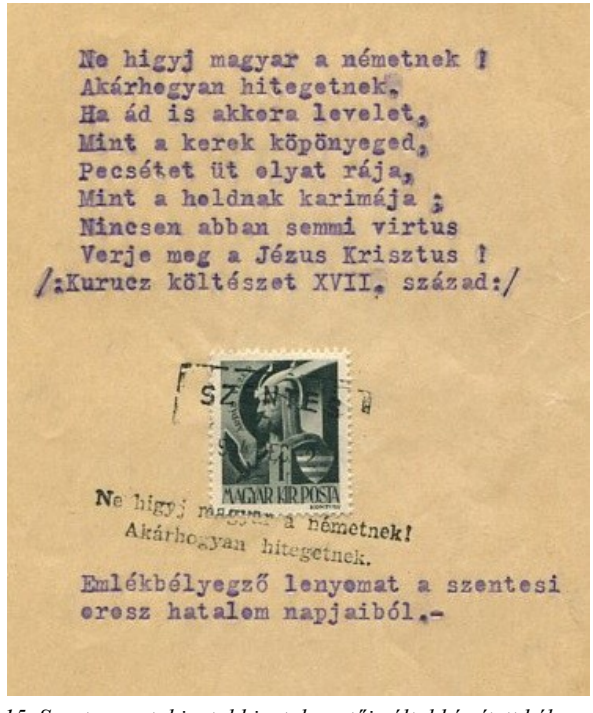
12. 1945. április 27-én Szegedről Kalocsára feladott magán kiadású tábori postai levelezőlap



13. 1945. április 23-án Hódmezővásárhelyről Budapestre feladott levél. A pesti tarifához hiányzó 30 fillér kétszeresével, 60 fillérrel portózva.



14. 1945. április 1-én Makóról Budapestre feladott képeslap cenzúrával. Makói kézpénzzel bérmentesítve bélyegzővel.



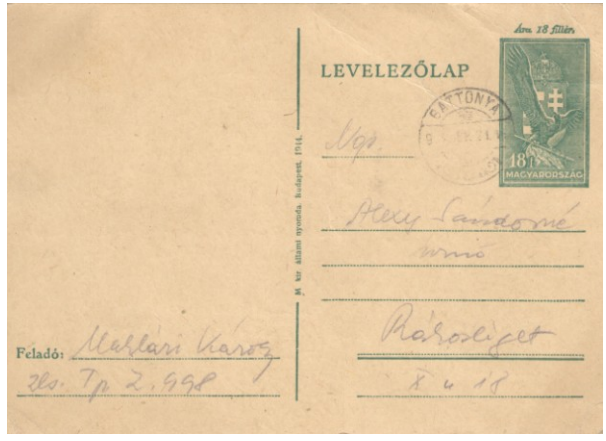
15. Szentes postahivatal hivatalvezetője által készített bélyegző, amelyet nem emlékbélyegzőként, hanem rendes helykeletbélyegzőként használtak.

2. BÉKÉS VÁRMEGYE

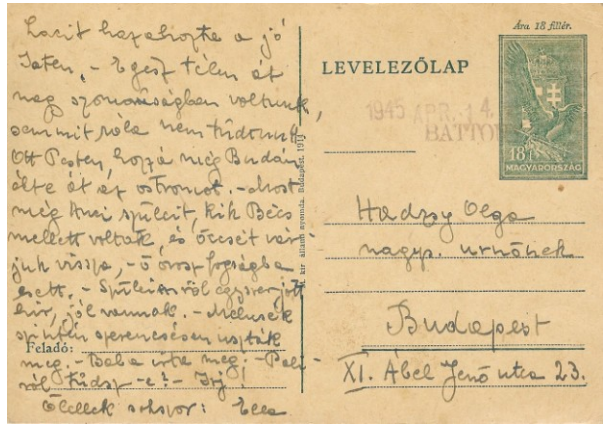


16. 1944. november 28-án Budapestről Békéscsabára feladott levelezőlap. A lapot a megszakadt postai kapcsolat miatt „Vissza! Forgalom szünetel!” bélyegzővel visszaküldték a feladónak.

Békés vármegye 1944. szeptember 1-től hadműveleti terület volt. Szeptember 7-én a Honvéd Vezérkar Főnöke elrendelte a hadműveleti terület kiürítését. A kiürítés a lakosság részéről önkéntes volt, de sem a vasutat, sem a fő közlekedési útvonalakat nem használhatták a megye elhagyására, arra a honvédségnek volt szüksége. A községekből a posta vagyonát evakuálták, főleg az értékcikkeket és a készpénzt, de sok keletbélyegző hagyta el állomáshelyét és veszett el örökre az evakuálás során. A postások is elhagyhatták állomáshelyeiket, de ez is önkéntesen működött. Mivel sok helyen az összes bélyegzőt elszállították, ezért a posta újra indulásakor ideiglenes bélyegzőkkel igazolták a levelek felvételét. Szeptember 23-án az első szovjet katonák átlépték Magyarország jelenlegi határát Battonyától délre. Ez a hivatalos álláspont, de a hatvanas években már előkerültek bizonyítékok arra, hogy már 21-én szovjet felderítő harckocsik jártak a vármegye területén.



17. 1944. szeptember 21-én Battonyáról Rákosligetre küldött levelezőlap. 23-án már a Vörös Hadsereg kezén volt a község. A lapot katona írta, cenzúra megkerülésével adta civil postára, ami szabályellenes volt. Ekkor még a keletbélyegzőt nem evakuálták.



18. 1945. április 14-én Battonyáról Budapestre küldött levelezőlap. A lapon Battonya szükségbélyegzője látható. A lapot Budapesten nem portózták, pedig a 18 filléres díjjegyes már kevés volt a pesti tarifa szerinti 40 fillérhez képest.

A vármegye megszállása nagyon gyorsan történt, október 6 – 7-én végbement, így a lakosság viszonylag kevés szenvedéssel túl volt az eseményen.

1944. október 29-én Gyulán megjelenik egy hirdetmény, melynek 6. pontja a postával foglalkozik:

„6. A hatóságoknak egymással való érintkezését addig is biztosítani kívánom, amíg a rendes postai forgalom megindul, miért is elrendelem, hogy minden postahivatal a legsürgősebben hozza rendbe az alája tartozó telefon- és távíróvezetékeket és tartson rendes hivatali szolgálatot. A községek pedig azonnal szervezzenek községi postai küldöncszolgálatot akként, hogy a hivatalos leveleket és egyéb postai küldeményeket minden egyes község a postai küldemény rendeltetési irányában a szomszéd község hivatalos kézbesítő könyvvel naponta juttassa el továbbítás végett. Ezekért a postaküldeményekért a községi elöljáróság tagjai fegyelmileg felelősek."

Békés megye alispánja (dr. Csige Varga Antal) január 14-én elrendelte (235/945 sz. körrendelet) a postai tarifa emelését. A levelek díja: helyi levél 40 fillér, levél vidékre 80 fillér, a levelezőlapok díja: helybe 20 fillér, vidékre 40 fillér. Az új tarifa a megye teljes területén érvényes volt.

A megemelt tarifa 1945. február közepéig volt érvényben, tehát egy hónapig.

Mezőhegyes

1944. szeptember 23-án vagy 24-én jött a Szegedi Postaigazgatóságtól a rendelkezés, hogy az összes postai értéket, bélyegzőket és készpénzt vigyék a legközelebbi kincstári postahivatalba, Orosházára.

Lovaskocsival indultak el több postással és két csendőr kíséretében Orosházára. A szekéren több zsák pénz volt, mivel Mezőhegyes gyűjtötte a környék postahivatalainak pénz befizetéseit, majd a sajátjával együtt küldte tovább Békéscsabára. Orosházán rendben leadták az értékcikkeket és leszámoltak a pénzzel.

Körösladány

1944. október 6-án a postai értékcikkeket, bélyegzőket és készpénzt Kiskunfélegyházára szállították. A telefont és a távírót is le akarták szerelni, de azt egy magyar tiszt nem engedte, két nap múlva az oroszok leszerelték és elvitték. Körösladánynál nem alakultak ki harcok, így nagyobb károk nélkül vonult át a front.

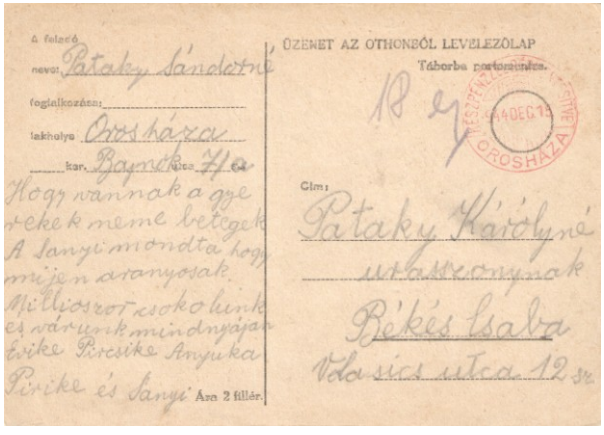
A postahivatal november elején már működött. A Gyoma-Dévaványa-Körösladány-Szeghalom-Vésztő-Sarkad szárnyvonalon el lehetett jutni Békéscsabára és Gyulára. A postai kézbesítő a rendszertelenül érkező vonatokhoz vitte ki és a postahivatalba hozta be a levélzárlatokat. A vasútállomáson az állomásfőnök látta el a postai feladatokat, ő adta és vette át a fűtőktől vagy mozdonyvezetőktől a levélzárlatokat.

Orosháza

Október 7-én szállták meg a Vörös Hadsereg alakulatai. A postát már 9-én délután 13 órakor beindították. A levélszállítást el akarták indítani gyorsan, de nem volt mivel. A szovjet katonai parancsnokság egy lovat adott erre a célra a postának. Ez a lovaskocsi járat Orosháza-Kaszaper között szállította a levélzárlatokat. Ezen a vonalon Tótkomlóson másrészt Csanádapácán keresztül jutottak el Békéscsabára a levelek és ezen az útvonalon vissza.

Békéscsabáról már vonaton lehetett Szolnokra, majd onnan Debrecenbe eljuttatni a küldeményeket katonai szerelvények masinisztáinak átadva. Később postakocsit (paklikocsit) csatoltak a szerelvényekhez és így vitték a küldeményeket a vasútvonal mentén lévő helyiségekbe.

A távbeszélőközpontban több hónapon keresztül magyarul tudó orosz katona ült, ő ellenőrizte a távírdát és a távbeszélőt.



19. 1944. december 15-én Orosházáról Békéscsabára feladott magánkiadású tábori postai levelezőlap civil felhasználása.

A lapot készpénzzel bérmentesítették, a díjat ceruzával jegyezték fel a lapra (18 fill.).

Sarkad

1944. december 16-án a Sarkadon lévő cséffai-szalontai járás főszolgabírója a postai tarifát a járás területén önkényesen felemelte. A levelek után 40 fillér bérmentesítést kellett fizetni.

Békés vármegyében meg kell még említeni az Államépítészeti hivatal által működtetett útőri futárpostát is. Ezzel nem szeretnék foglalkozni, mert a téma nagy gyűjtője és szakértője Sebestyén Imre szeretne erről egy nagyobb lélegzetű munkát a jövőben megjelentetni.



20. 1944. szeptember 22-én tábori postahivatalon keresztül feladott képeslap.

A lap valószínű valahol beragadt, mert csak 1945. március 28-án szállítják Békéscsabán keresztül Kőtegyánra. A lapot a rajta lévő bélyegző szerint az Államépítészeti Hivatal útőrei szállították.



21. 1945. március 29-én Magyarbánhegyesen Kiszomborba feladott két ajánlott levél feladóvevénye. Más ilyen ajánlott küldemények feladóvevénye ebből az időszakból általam nem ismert. Az ajánlott leveleket nagy valószínűséggel a gyulai útőri futárposta szállította.

3. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYE

Kecskemét

1944. október 23-án megjelenik a kiürítési parancs.

Október 30-ra a kiürítés befejeződik.

Október 31-én délután elfoglalja a várost a Vörös Hadsereg.

November 16. Elkészül a Kecskeméti Gazdasági Vasút pályája helyreállítása. Kapcsolat létesült Kiskunmajsával.

November 22. A postán már helyreállítási munkákat végeznek. A működő távbeszélőnél éjjel-nappal szolgálatot tartanak. A levélkézbesítést emberhiány miatt megkezdeni nem tudják. Szegeddel már van távbeszélő összeköttetés, de csak a postán kezdeményezhető a beszélgetés.

November 24. A levelek kézbesítését hét fővel megkezdték.

November 27. Már harminc ember dolgozik a postán.



22. 1945. február 2-án Kecskemétről Tiszaföldvárra küldött levelezőlap. A lapon Kecskemét cenzúra bélyegzője és a cenzor kézjegye látható.

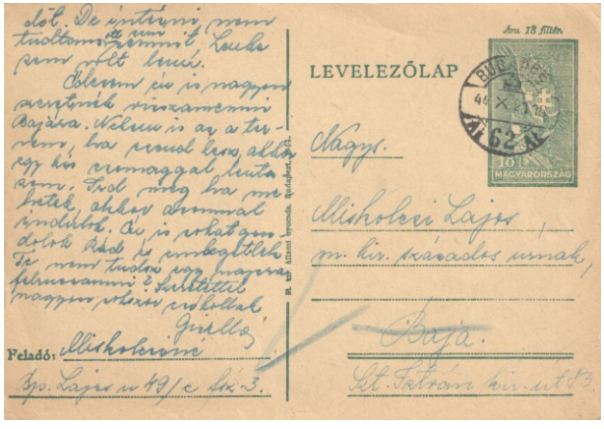
Február 2. A posta kérése a levélíró közönséghez, hogy minél rövidebb leveleket írjon és csak magánérdekű tartalommal, mert ez meggyorsítja a cenzúra munkáját, így a levelek mihamarabbi továbbítását.

Február 10. Nemzeti Bizottság elrendelte a levélellenőrzést. A kecskeméti postánál a nagy levélforgalomra tekintettel már öt cenzor dolgozik, akiknek a fizetése még nincs rendezve. Ezért

kérik a várost, hogy előlegezze meg a fizetést a postával későbbi elszámolásig.

Március 21. A Nemzeti Bizottság hozzájárul, hogy három még nem igazolt postatisztviselő ideiglenesen, igazolásukig dolgozhasson.

Április 30. Kecskemétnek még nincs Budapesttel távbeszélő összeköttetése.



23. 1944. október 21-én Budapestről Bajára feladott levelezőlap. Pont aznap adták postára, amikor a Vörös Hadsereg elfoglalta Baját. A lapot a harci cselekmények miatt visszairányították a feladónak, de a szokásos „Vissza! Forgalom szünetel!” bélyegzőt nem nyomták rá.

Baja

1944. október 10-én indul meg a város kiürítése.

Október 12-én a posta és a távíróhivatal már csak a katonai hatóságok rendelkezésére áll.

Október 21-én a Vörös Hadsereg elfoglalja a várost.

November végén megindul a postaforgalom, a régi postabélyegekkel a jegyzői hivatalban lehet feladni a küldeményeket.



24. 1945. március 17-én Bajáról Budapestre feladott ajánlott levél, a hivatalos tarifa szerint bérmentesítve. Budapesten nem portózták. Érdekes az egyedi ragszám megoldás.

Folytatása következik!

Köszönöm Csatlósné Mariannak, hogy gyűjteményében lévő küldeményeket (2, 8, 10 képek) felhasználhattam a cikkhez.

4. FORRÁSOK:

Tóth László: A Szegedi Postaigazgatóság rövid története

Múltidéző 3. kötet Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 2015.

Délmagyarország újság releváns számai 1944 – 1945.

Ruszoly József: Nemzeti bizottságok és Önkormányzatok Csanád-Arad-Torontál közigazgatásilag, egyelőre egyesített vármegyék intézménytörténetében 1944. szept. – 1945. márc.

Tanulmányok Csongrád megye történetéből 21. kötet Szeged 1994.

Makói Népújság releváns számai 1945.

Vida Zoltán: Makó iskolatörténete a felszabadulástól az államosításig 1944 – 1948.

Makói Múzeum Füzetek 11. kötet Makó 1973.

Dokumentumok Kecskemét történetéből 1. (1944. október 31 – 1945. május 8.)

Kecskemét 1975.

Oltvai Ferenc: Szeged közigazgatása a város felszabadulásától az ország felszabadulásáig

1944 október 11. – 1945. április 4.

Levéltári közlemények 34. 1963.

Verók István: Szentes postái

Múltidéző 3. kötet Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 2015.

Borbély András: A front átvonulása Hódmezővásárhelyen

https://www.masodikvh.hu/erdekessegek/tortenetek-fotok/1221-a-front-atvonulasa-hodmezvasarhelyen

Keresztes Mihály: Békés megye felszabadulása (1944. szeptember-október 7.)

Békési élet IV. évf. 3. sz. Békéscsaba 1969.

Sugár István: A felszabadulás utáni két félhivatalos szükségbélyeg kiadás története

Bélyegmúzeumi Szemle II. évf. 1. sz. 1970

Sebestyén Imre: Egy Különleges postatörténeti emlék Békés megye múltjából, avagy a gyulai útőri futárposta története kiállítási lapokon feldolgozva Magánkiadás 2021.

Laurinyecz Pálné: Epizódok Mezőhegyes posta történetéből

Múltidéző 3. kötet Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 2015.

Papp Lajos – Kata Mihály: A Körösladányi posta története

Múltidéző 3. kötet Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 2015.

Károlyi György: Az orosházi posta története (1799-2009)

Múltidéző 2. kötet Dél-alföldi Postatörténeti Alapítvány Szentes 2010.

Flasch Dezső: Lovasposta 1944-45-ös ideiglenes postaszolgálat

Filatéliai Szemle 1979/6.

Gergely E. – Kőhegyi M.: Az élet újra indulása és a Nemzeti Bizottság tevékenysége Baján 1944 – 1948.

Cumania 3. kötet Kecskemét 1975.

AZ 1871-ES KIADÁSÚ MAGYAR 10 KR-OS DÍJJEGYES BORÍTÉKOK HAMISÍTVÁNYAI



CZIRÓK DÉNES RDP, FRPSL

1. Előzmények

1871 május 1-én 3, 5, 10 és 15 krajcár névértékkel ellátott díjjegyes borítékok jelentek meg Magyarországon (4060/366 sz. rendelet, PRT 7/1871. április 26.). A 3 kr-os borítékokat a helyi, az 5 kr-osokat a távolsági levelezésre, a 10 kr-osokat külföldi forgalomra, míg a 15 kr-osokat főleg belföldi ajánlott levelezésre szánták. A felhasználók hamar megszerették a díjjegyes borítékokat, különösen az 5 kr-os borítékokból fogyott nagy mennyiség. A borítékok több mint 5 évig 1876. december 31-ig voltak forgalomban.

A legkorábbi felhasználás 1871 május 25-i dátumú, egy távolsági levél Karczagról Pestre.



1. ábra: A legkorábbi ismert díjjegyes boríték Karczagról Pestre 1871. május 25-én

A borítékok az első időszakban még kőnyomatos eljárással készültek, később áttértek a könyvnyomatos eljárásra.



2. ábra: Egy kőnyomatos használatlan 10 kr-os boríték

2. Nyomási különbségek a kőnyomatos és könyvnyomatos borítékok között

Alapvetően mindegyik kőnyomatos borítékot a nyak alapvonaláról lehet felismerni, mivel ezeknél a nyak alsó alapvonala a korona keresztje felett megszakad.



*3. ábra: A kőnyomatos **borítékoknál** a nyak alsó alapvonala a korona keresztje felett megszakad.*

Ezen kívül a 10 kr-os kőnyomatos borítékoknak van még egy jellegzetessége, ugyanis a Dalmácia címernek a bal felső sarkában a címer háttere fehér, míg a könyvnyomatos borítékoknál az foltos.



4. ábra: A címer bal felső sarka fehér

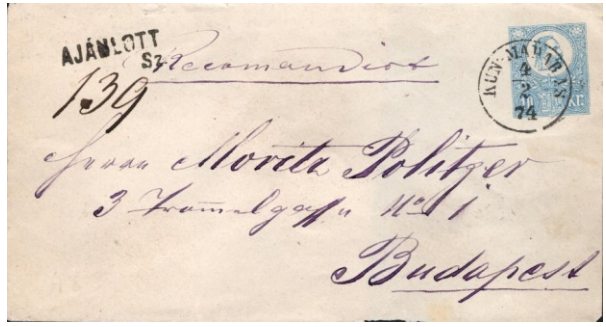


5. ábra: A címer bal felső sarka foltos

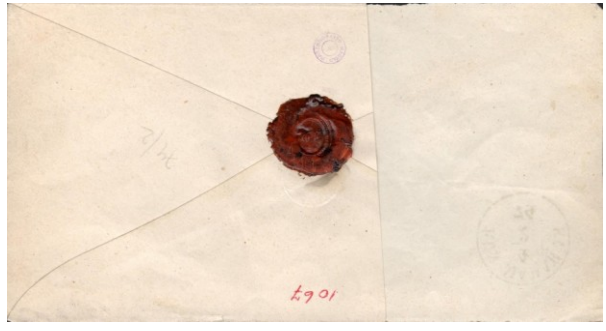
3. A 10 kr-os kőnyomatos borítékok valódi felhasználása

Mivel a 10 kr-os borítékokat belföldi forgalomban csak elvileg a 2-dik súlyfokozatú leveleknél lehetett felhasználni, így azok felhasználása rendkívül ritka volt. A külföldi forgalomban is az UPU előtt csak meghatározott országokba volt 10 kr a díjszabás (pl. Belgium, Hollandia, Dánia, Svédország, Norvégia), így azok felhasználása is ritka volt.

Jelenleg gyűjtői körökben nem ismerünk kőnyomatos 10 kr-os díjjegyes boríték valódi felhasználását! Egyetlen egy példány ismert az 1930-ban létrehozott világhírű budapesti Bélyegmúzeum anyagában, egy ajánlott levélen. Sajnos a levél nem komplett, mivel az ajánlott levélre minimum 15 kr díjat kellett leróni, így a hátoldalon egy 5 kr-os réznyomatos bélyegnek kellett lennie, amelyet kivágtak.



6. ábra: Valódi 10 kr-os kőnyomatos boríték egy ajánlott levélen



7. ábra: A boríték hátoldali képe a kivágott jobb oldalon lévő bélyeg-hiánnyal

Mivel a kőnyomatos díjjegyes borítékok bélyegképeit a kőnyomatos bélyegek képeinek felhasználásával készítették, így azok típusai megegyeznek a kőnyomatos bélyegek típusaival. Ennek a példánynak a típusa II, amelynek egyik fő ismérve a jobb alsó sarokban lévő függőleges keretvonal törése.

Természetesen ennek a levélnek a bélyegzését is megvizsgáltam (több levél is ismert ebből a kis faluból) és a bélyegzések egyeznek, tehát a levél valódiságához semmi kétség sem fér!

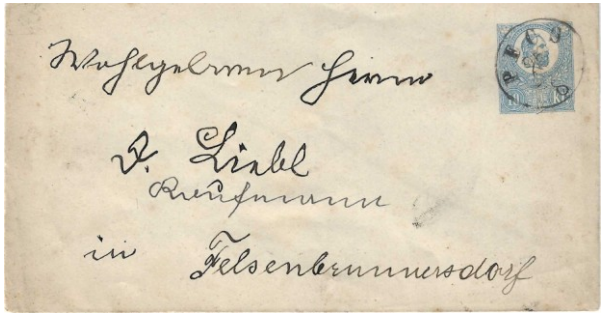


8. ábra: Az egyező KUN MADARAS bélyegzés és a II. típusú díjjegy kinagyítva, ahol jól láthatók, mind a kőnyomatos alaptípus, mind a II. altípus jellegzetességei

4. A 10 kr-os kőnyomatos borítékok hamis felhasználása

Mivel a borítékok a normál postai forgalomban nem fogytak el, így nagy készletek maradtak fenn, amelyeket a postaigazgatás a borítékok lejártát követően a filatelisták számára értékesített. Mivel a filatelisták már több évtizede tudták, hogy ennek a díjjegyes borítéknak nincs valódi felhasználása, így azokat megpróbálták utólag „felhasználni". Ezeket legfőképp az alkalmazott bélyegzésekről lehet felismerni. Lássuk ezeket!

Az alábbi levélnek az érdekessége, hogy nemcsak az előoldali bélyegzés hamis, hanem a hátoldali is. „Felsenbrunnersdorf" nevű település a német nyelvterületű országokban NEM LÉTEZIK!



9. ábra: Hamis bélyegzésű kőnyomatos díjjegyes boríték Pécsről „Felsenbrunnersdorf"-ba



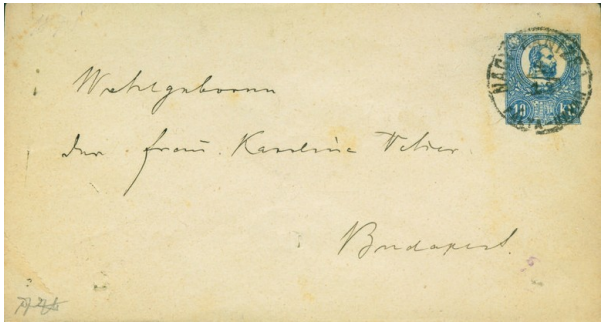
10. ábra: A hátoldali hamis „Felsenbrunnersdorf" bélyegzés

Csak érdekességként kell megjegyezni, hogy más hasonló HAMIS terméket is készített az előző levél alkotója, amelyet 2025-ben egy magyar árverezőháznál adtak el:



11. ábra: Hamis PÉCS és FELSENBRUNNERSDORF bélyegzés 1869-es kiadású levelezőlapon

A következő 10 kr-os kőnyomatos díjjegyes boríték széleskörű vitát gerjesztett az utóbbi évtizedekben, mivel voltak olyan szakértők, akik a darabot valódinak gondolták. 2001 és 2010 között több magyar árverezőház megpróbálta eladni a darabot kb. 4000€-ról indítva folyamatosan leértékelve 1000€-ig, de sikertelenül. A levél NAGYKANIZSA/PÁLYA-UDVAR előoldali bélyegzéssel van ellátva, hátoldali bélyegzés nélkül. A díjjegyes 10 kr-os boríték egyértelműen kőnyomatos, méghozzá ez is II. típusú.



12. ábra: Hamis kőnyomatos díjjegyes boríték NAGY-KANIZSA/PÁLYA-UDVAR bélyegzéssel

Ebben az esetben is a darab hamisságáról a bélyegzés árulkodik. Zala vármegyei bélyegzésgyűjteményemben több garantáltan valódi bélyegzésű darab található, ezekkel való összehasonlítás során derült ki az igazság: a bélyegzés alapvető struktúrája (a dátumválasztó tengely és a szélső betűk helyzete teljesen más) és a bélyegzés festékszíne is eltérő, a hamisság egyértelműen megállapítható.



13-14-15. ábra: NAGY-KANIZSA/PÁLYA-UDVAR bélyegzések

5. A 10 kr-os könyvnyomatos borítékok valódi felhasználása

Minden irodalmi forrás (Monográfia, Simády - és Hodobay katalógusok) megemlítik, hogy a valódi használt 10 kr-os könyvnyomatos borítékok rendkívül ritkák, a 2020-ban kiadott Hodobay katalógus 1,2 Millió HUF-ra (akkori áron: kb. 3500€) becsüli az árát.

A klasszikus időszak (kezdetektől 1900-ig) előforduló leveleit, bérmentesítéseit az árverési katalógusok, a kiállítási anyagok és a magángyűjtemények alapján immár 45 éve gyűjtöm másolatokban. Ez alatt az idő alatt mindössze 1 darab garantáltan valódi és teljes bérmentesítésű könyvnyomású 10 kr-os borítékkal találkoztam. Az ajánlott levél 1871 szeptember 7-én hagyta el Pest-et és 2 nap múlva már a belgiumi Ostendeben volt. A 10 kr-os díjjegyes boríték valódiságához semmi kétség nem fér hozzá.



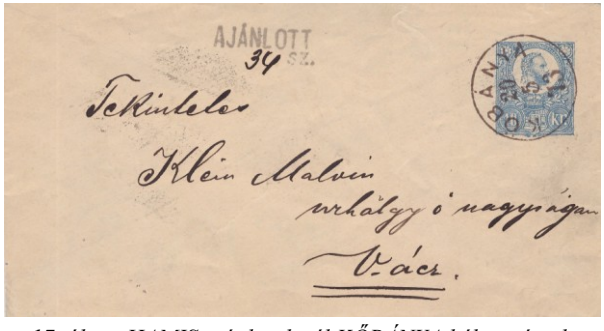
16. ábra: Ajánlott külföldi levél Pestről Belgiumba valódi könyvnyomású 10 kr-os borítékkal és a hátoldalon 2 db kőnyomatos 5 kr-os bélyeggel

6. A 10 kr-os könyvnyomatos borítékok HAMIS felhasználásai

Mint korábban már említettem, ezek a 10 kr-os borítékok nem nagyon fogytak a postai árusító helyeken és emiatt hatalmas készletek maradtak belőle, amit később a posta értékesített. Így a bélyeggyűjtők könnyen használatlan „alapanyaghoz” jutottak, amit aztán egy kis leleményességgel próbáltak futott darabokként értékesíteni. Jelen cikk fő célja az, hogy a széles nemzetközi publikumnak felhívja a figyelmét ezeknek a darabóknak az értéktelenségére.

6.1. A 10 kr-os könyvnyomatos borítékok HAMIS felhasználása kiegészítő bélyeg nélkül

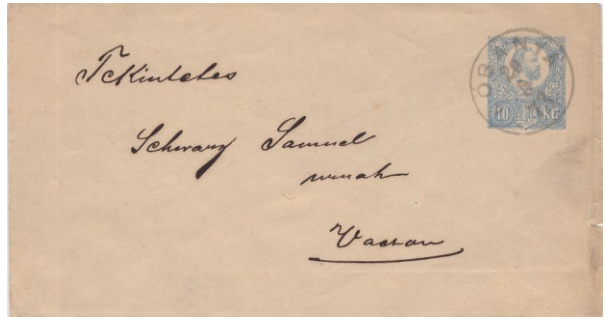
Ezek a borítékok kiegészítő bélyegek nélkül is rendkívül ritkák, így sok gyűjtő vagy „megfuttatta” azokat a postai személyzet segítségével, vagy régebbi bélyegzők megszerzésével maga bélyegezte le azokat. A veszélyes bélyegzők a következők: Avas-Újváros, Budapest/Lipótváros, Budapest/Vár, Kőbánya, Maros-Újvár, Nagy-Szlabos, Pécs, Pest/Lipótváros, Pozsony, Tolna, Vucin, Zalathna és Zvecevo. Lássunk néhány példát!



17. ábra: HAMIS ajánlott levél KŐBÁNYA bélyegzéssel Váczra

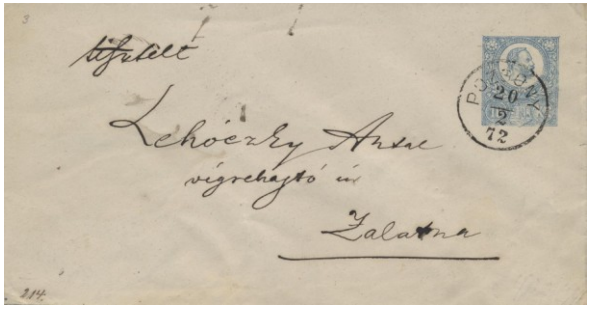


18. ábra: A hátoldali bélyegzés is hamis és sem az előoldalon, sem a hátoldalon nincs kiegészítő bérmentesítés (minimum 5 kr) , ami az ajánlás miatt szükséges lett volna



19. ábra: HAMIS távolsági levél KŐBÁNYA bélyegzéssel Váczra, ugyanazzal a dátummal, mint az előző levélnél (további hasonló levelek is léteznek Kőbányáról, ugyanezzel a dátummal)

Másik közkedvelt hamis bélyegzés POZSONY-ból származik. Ezzel is több hamis levél létezik. A levél érdekessége az, hogy 2025-ben a hamisságra való felhívásom ellenére egy neves német árverező ház a darabot 260€ leütéssel el is adta:



20. ábra: HAMIS távolsági levél POZSONY 20/2/72 bélyegzéssel Zalatnára



21. ábra: Természetesen a hátoldalon van egy HAMIS érkezési bélyegzés is Zalathná-ról.

Az is látszik a bélyegzés struktúrájából, hogy a hamisító a korábbi kétsoros dátumú ZALATHNA bélyegzőt használta fel egy félrecsúszott évszám-betét beillesztésével.

Eddigi ismereteim szerint az alábbi HAMIS 10 kr-os borítékok léteznek – bélyeges kiegészítés nélkül:

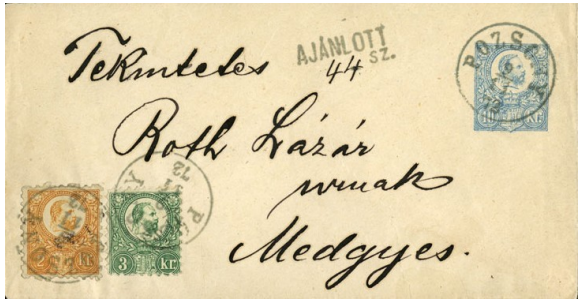
Dátum	Bélyegzés	Címzés	Címzett	Megjegyzés
28/10	AVAS-UJVÁROS			levéldarab
8/11/72	BALÁSFALVA/A	Alsó-Vály	Schwarcz József	hátoldali érkezés
75/ÁPR/27	BUDAPEST/LIPÓTVÁROS			levéldarab
72/MÁR/8	BUDAPEST/VÁR	Stuhlweisenburg	Sigismund Cseörgeő	
75/MÁJ/18	BUDAPEST/VÁR	Pest	Franz Klein	hátoldali érkezés
20/3/73	KŐBÁNYA	Vácz	Bleyer Jakab	hátoldali érkezés
20/3/73	KŐBÁNYA	Vácz	Erdőssy Miklós	
20/5/73	KŐBÁNYA	Vácz	Schwarcz Sámuel	hátoldali érkezés
20/5/73	KŐBÁNYA	Vácz	Klein Malvin	hátoldali érkezés
22/11/72	MAROS-ÚJVÁR	Alsó-Vály	Láng Antal	hátoldali érkezés
71/8/1(?)	NAGY-SZLABOS	Nagyszlabos	Hornbacher Frigyes	hátoldali érkezés
10/11/71	PEST/LIPÓTVÁROS			címzés nélküli
20/2/72	POZSONY	Zalatna	Lehoczky Antal	hátoldali érkezés
17/9/72	POZSONY	Alsó-Vály	Anton Kraus	
9/11/72	POZSONY	Medgyes	Ignácz Weiss	'+Ajánlott bélyegzés
72/NOV/18	TOLNA	Hidja	Bezerédy	
5/1	VUCIN	Zvecevo	Stelzig u. Palme	
11/11/72	ZALATHNA	Wien	Moritz Schlesinger	
2/11/72	ZALATHNA	Maros-Újvár	Béla Kraft	
23/10	ZVECEVO	Vucin	Josef Mollnar	hátoldali érkezés

6.2. A 10 kr-os könyvnyomatos borítékok HAMIS felhasználása kiegészítő bélyeggel

Természetesen egy díjjegyes boríték sokkal izgalmasabb, ha van mellette egy vagy két korabeli kiegészítő bélyeg is. Ezt tudták a korabeli hamisítók is és szépen gyártották is a szebbnél-szebb darabokat. Azt is tudták az okosabbak, hogy ajánlott levélként a 10 kr-os díjjegy mellé még szükséges 5 kr-nyi bélyeg, ami sokkal szebb 2+3 kr variációval. Arra már nem figyeltek, hogy legalább a dátum változzon, így az alábbi változatból idáig 4 darabot ismerünk, mind ugyanazon dátummal és mind ugyanoda!



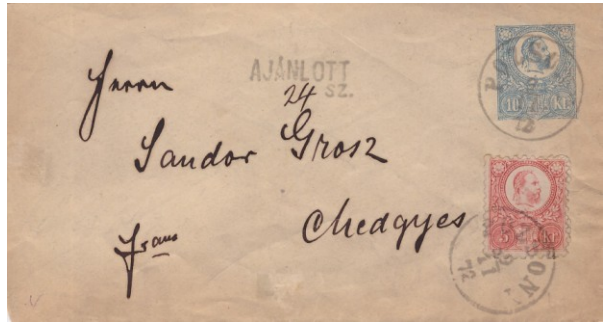
22. ábra: HAMIS ajánlott levél POZSONY 9/11/72 bélyegzéssel Medgyesre, réznyomatú 2+3 kr kiegészítéssel (2003: magyar aukciós ház: 13.000 HUF – ca. 50€)



23. ábra: HAMIS ajánlott levél POZSONY 9/11/72 bélyegzéssel (ugyanazon dátum) Medgyesre, réznyomatú 2+3 kr kiegészítéssel

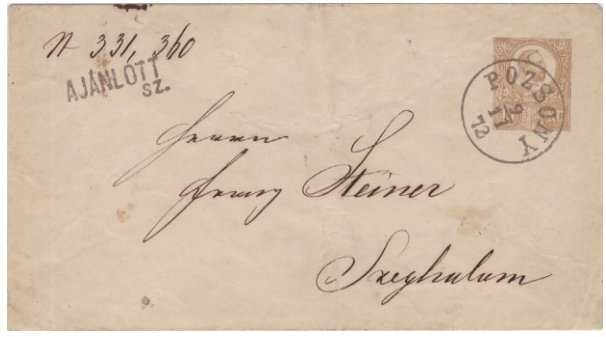
A fenti darabot 2019-ben egy jó nevű amerikai aukciós ház kínálta az egyik aukcióján 450 USD-ért. Még jó, hogy nem vette meg senki sem.

Ugyanez az ajánlott levél változat természetesen előfordul réznyomatos 5 kr-os bélyeggel is:



24. ábra: HAMIS ajánlott levél POZSONY 9/11/72 bélyegzéssel Medgyesre, réznyomatú 5 kr kiegészítéssel (ugyanazon dátum és a címzés, mint a 22. és 23. ábrán!)

Az is érdekes, ha már a hamisítónak volt egy POZSONY 9/11/72 dátumú bélyegzése, akkor azzal nem csak 10 kr-os díjjegyes borítékot hamisított, hanem 15 kr-ost is! (De ez majd egy másik történet szereplője lesz!)



25. ábra: HAMIS ajánlott levél POZSONY 9/11/72 bélyegzéssel Szeghalomra, 15 kr-os díjjegyes borítékon

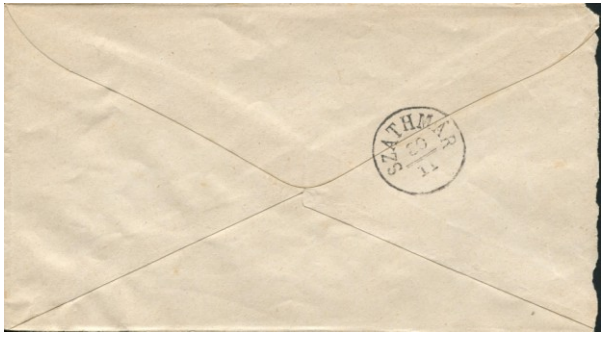
Léteznek persze veszedelmesebb hamisítványok is, ahol nem könnyű eldönteni, hogy az valódi

futott levél, vagy nem. Ilyen az alábbi levél, ahol látszólag egy 5 kr-os kőnyomatos bélyeg a kiegészítés. Azért csak „látszólag, mivel valójában a bélyeg is már egy boríték-kifogazás!



26. ábra: Ajánlott levél AVAS-UJVÁROS 28/11 bélyegzéssel és egy HAMIS 5 kr-os bélyeg kiegészítéssel. A kérdés az, hogy ez a boríték most VALÓDI, vagy HAMIS?

Rendelkezésre áll a levél hátoldala is egy SZATHMÁR érkezési bélyegzéssel:



27. ábra: Az előző levél hátoldala az érkezési bélyegzéssel, amely természetesen HAMIS

Azt tudjuk az előzőekből, hogy AVAS-UJVAROS bélyegzéssel létezik hamisítvány, amelyet az előző rész táblázatában ismertettünk, de az csak egy levéldarab. Ez a bélyegzés viszonylag ritka (Gudlin könyvben: 300 pont), azonban viszonylag hosszú ideig használták (1862-1874). Szerencsére ezzel a bélyegzéssel is ismerünk garantáltan valódi leveleket, amelyek bélyegzéseivel ezt a bélyegzést össze lehet hasonlítani:



28-29- VALÓDI – HAMIS



30. ábra: VALÓDI

Amennyiben megnézzük a 3 bélyegzést, szembetűnő, hogy a hamisítványnál az „U” betű a középső bélyegzésnél jóval szélesebb, az utolsó „S” betű jóval lejjebb van, illetve a „J” és „V” betűk közti távolság is jóval nagyobb. Az már csak másodlagos, hogy ez a bélyegzés inkább elliptikus alakú és nem szabályos kör, mint a másik kettő. Ebből egyértelműen kiderül, hogy a bélyegzés és így maga a boríték is HAMIS!

Hasonló módszerekkel a többi kérdéses bélyegzésnél is bebizonyítható azok hamissága.

Ennek a területnek az egyik „legszebb” darabja egy ajánlott levél, ahol az 5 kr-nyi kiegészítő bérmentesítésként már egy felezett 2 kr-os bélyeget is felhasználtak!



31. ábra: 1872.02.20-án Zalathnáról feladott HAMIS ajánlott levél Maros-Újvárra, felezett réznyomatos 2 kr-os bélyeggel

A levélnek ismert a hátoldala is MAROS-ÚJVÁR bélyegzéssel:



32. ábra: Az előző levél hátoldala

A fentiek alapján az eddig ismert HAMIS levelek korabeli kiegészítő bérmentesítéssel a következők:

Dátum	Bélyegzés	Kieg. bérm.	Címzés	Címzett	Megjegyzés
9/11/72	POZSONY	Réz(2+3)	Medgyes	Steiner Dávid	
9/11/72	POZSONY	Réz(2+3)	Medgyes	Etel Klein	
9/11/72	POZSONY	Réz(2+3)	Medgyes	Fehér Sándor	
9/11/72	POZSONY	Réz(2+3)	Medgyes	Róth Lázár	
20/2/72	ZALATHNA	Réz 2x2+2/2	Maros-Újvár	Sipóczy Endre	felezett 2 kr
20/5/73	KŐBÁNYA	Réz5	Vácz	Király Pál	
20/5/73	KŐBÁNYA	Réz5	Vácz	Kelemen György	hátoldalon
10/9/73	PÉCS	Réz 5	Szeged	Joachim Jarlins?	hátoldali érkezés
9/11/72	POZSONY	Réz 5	Medgyes	Sándor Grosz	hátoldali érkezés
28/11	AVAS-UJVÁROS	Kő 5	Szathmár	Bakó Lajos	
9/11/73	POZSONY	Réz 10	Medgyes	Glück Ignácz	hátoldalon

6.3. A 10 kr-os könyvnyomatos borítékok kifogazása HAMIS bélyegként

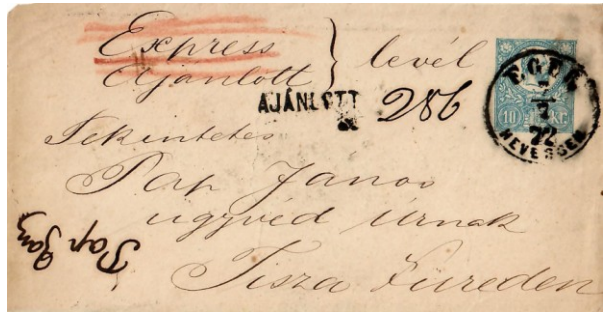
Mivel mind a kőnyomásos, mind a réznyomásos 1871-es kiadású bélyegek az elmúlt évtizedekben nagy népszerűségnek örvendtek, emiatt azokat előszeretettel fogazták ki a megmaradt 10 kr-os díjjegyes borítékokból. Ezzel a témával a jelen cikkben nem kívánok részletesen foglalkozni, csupán két jellemző darabot szeretnék bemutatni:



33-34. ábra: Egy használatlan és egy használt borítékból kifogazott hamis 10 kr-os bélyeg

7. Kérdéses darabok a felhasználási időn belül (1876.12.31.)

Létezik 2 boríték, amelyek valódiságát a jelenlegi ismereteink alapján nem lehet egyértelműen eldönteni. Lássuk ezeket is!



35. ábra: 1872. július 7-én feladott 10 kr-os ajánlott-expressz boríték előlapja

A boríték díjjegye valóban könyvnyomatos 10 kr-os és a bélyegzést összehasonlítva más EGER/HEVESBEN bélyegzéssel is eredetinek tűnik. Az egyetlen probléma csupán az, hogy borítéknak nincs meg a hátoldala, ahol minimum 20 kr-nyi bélyegnek kellett volna lennie (1. súlyfokozatú ajánlott expressz levél díja 30 kr volt), így nem lehet egyértelműen eldönteni a levél bérmentesítését.

A másik darab pár évvel későbbi, mivel azon már egy 1874-es kiadású 5 kr-os bélyeg is szerepel:



36. ábra: 1874-76. között december 15-én feladott 10 kr-os ajánlott boríték TORNÓCZ bélyegzéssel, 1874-es kiadású 5 kr-os bélyeg kiegészítéssel

A 10 kr-os díjjegy ebben az esetben is egyértelműen könyvnyomatos típusú, a bélyeg és a TORNÓCZ bélyegzés is eredeti. Az ajánlott levelet az előoldali információk alapján az eredeti címen („Pösling”) nem tudták kézbesíteni, azt Pöstyénbe utánküldték és az ajánlott levelet háromszor átrovatolták. Ennek ellenére a hátoldalon semmiféle postai jelzés nem található.



37. ábra: A fenti levél üres hátoldali képe

A levélhez tartozik még, hogy a fenti bélyegzéssel még ismerünk több olyan korabeli levelet is, ahol a levél valódisága megkérdőjelezhető. Szokatlan az is, hogy az AJÁNLOTT bélyegzés részben a bélyegen található. A fentiek alapján ennek a levélnek a 100%-os eredetiségét sem lehet egyértelműen eldönteni.

8. Levelek a felhasználási időn túl (1876.12.31.)

Nyilvánvaló, hogy a felhasználási időn túl a postaigazgatás már nem fogadta el a díjjegyes borítékok önálló (kiegészítő bélyeg nélküli) felhasználását. Viszont több olyan darabot is ismerünk, ahol a feladó a díjjegyes borítékot, mint egyszerű borítékként használta és megfelelő kiegészítő bérmentesítéssel alkalmazta azt. Természetesen ezek már a „filatéliai játékok” kategóriába tartoznak!



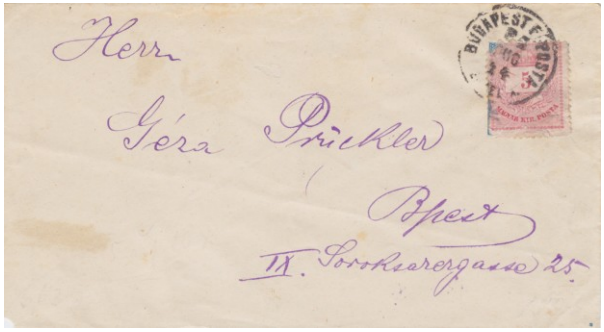
38. ábra: Filatéliai játék 1900. június 4-i bélyegzéssel. A darab biztosan nem „futott”, mivel egy ajánlott levél díja Varsóba ebben az időpontban 50 fillér volt, ami 25 krajcárnak felelt meg



39. ábra: Filatéliai játék 1912. április 12-i bécsi feladással, amelyet a címzett (Rédey Miklós – a kor neves bélyeggyűjtője) nem fogadott el és „visszaküldette” Bécsbe

Hasonló darabok még az 1930-as évekből is ismertek.

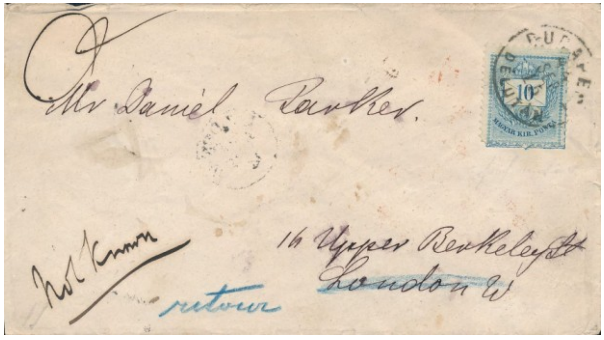
Van még ennek a késői felhasználásnak egy máig kevésbé tisztázott területe, amikor is az 1874-1900 közötti krajcáros bélyegeket (főleg azok színesszámú változatait) a díjjegyre ráragasztották és utána az ilyen leveleket „megfuttatták”.



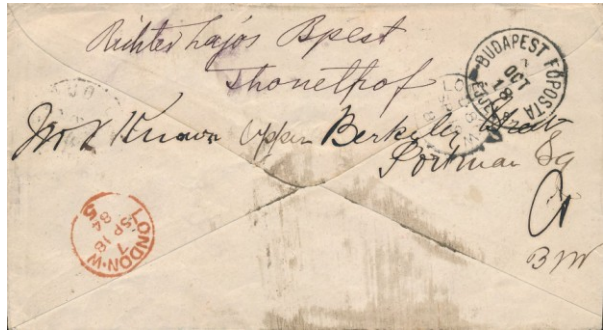
40. ábra: Filatéliai játék 1887. augusztus 14-i dátummal a 10 kr-os díjjegyes borítékra ráragasztott 5 kr-os bélyeggel egy túlbérmentesített helyi levélként Prückler Gézának (a kor híres kereskedőjének Prückler Klárának a testvére) címezve

Ebből a változatból is már fél tucat ismert BUDAPEST/VÁR, BUDAPEST és PÜSPÖKLADÁNY bélyegzésekkel.

Van közöttük teljesen valódi futott példány is, mint például az alábbi levél, amely Budapestről Londonba ment, majd onnan visszajött, mivel a címzett „ismeretlen” volt.



41. ábra: 1886. szeptember 15-én feladott futott levél Budapestről Londonba a 10 kr-os díjjegyes borítékra ráragasztott levélborítékrajzú 10 krajcáros bélyeggel, szabályos bérmentesítésként



42. ábra: Az előző levél hátoldala a szabályos piros színű LONDON 09.15-i érkezési bélyegzéssel és a visszaküldés utáni 10.18-i BUDAPEST/FŐPOSTA bélyegzéssel. A levél feladója a kor leghíresebb bélyeggyűjtője volt: RICHTER Lajos

Hasonló levélborítékrajzú krajcáros bélyeggel felülragasztott díjjegyes levelek léteznek még 3, 5 és 15 kr-os díjjeggyel is, de az már egy másik tanulmány része lehet!

9. Köszönetnyilvánítás

Ma már a filatéliai kutatások során egy-egy érdekes téma kifejtése már csak úgy lehetséges, ha egymást segítjük és így a közös információkat tesszük le az asztalra.

Ennek szellemében az alábbi gyűjtőtársak segítségét ezúton is megköszönöm:

- Adriano Bergamini (CH)
- Bándi Attila (A)
- Bélyegmúzeum (H)
- Borda Lőrinc (H)
- Boross Kálmán (H)
- Csicsay Péter (SK)
- Hodobay Andor (H)r
- Paul de Leeuw van Weenen (NL)

10. Felhasznált irodalom:

- Postai Rendeletek Tára 1871 (Kereskedelmi Minisztérium, Budapest, 1871)
- Magyar Bélyegek Monográfiája III. kötet (Budapest, 1968)
- Bánfalvy Tamás: Az 1871. évi könyvnyomásos levélborítékok díjjegyeinek típusai (Philatelica 1979/1.)
- Dr. Simády Béla: A Magyar Díjjegyes Postai Nyomtatványok Katalógusa (Budapest, 1983)
- Gudlin Tamás: Magyarország Klasszikus Postabélyegzői (Braunschweig, 2004)
- Hodobay Andor: A Magyar Díjjegyes Postai Nyomtatványok Katalógusa (Budapest, 2021)

A PENGŐ-FORINT ÁTMENET, MINT A HIPERINFLÁCIÓ 28. PERIÓDUSA




SZÜCS KÁROLY – TÓTH GYÖRGY, BUDAPEST

A forint 1946. augusztus 1-i bevezetésekor az adópengő fizetőeszköz maradt szeptember 20-ig. Az átváltási árfolyam 2 millió adópengő = 1 fillér volt. Bár az adópengős bélyegek érvényességi ideje 1946. július 31-én lejárt, találhatók olyan küldemények, amelyek az előző időszakkal kapcsolatos díjszámításokhoz kapcsolódnak.

E cikk a szerzők általunk felismert ilyen eseteket foglalja össze, melyek a koronainfláció utáni, a feketekönyvben is említett átmenethez hasonlóan szintén egy inflációt záró, 28. periódushoz tartozónak tekinthetünk.

1. PORTÓZÁS ADÓPENGŐBEN

A július végén feladott díjhiányos küldemények közül legalább egyszer előfordult, hogy a büntető portót még adópengőben számították fel.



1. ábra. 1946.7.30 Szécsény-Budapest távolsági levlap

Az 1. ábrán látható levelezőlap a 26. díjperiódus szerinti tarifával, 50ezer adópengővel bérmentesítve adták postára augusztus 30-án. A távolsági levelezőlap díja azonban július 27-31 között, az infláció utolsó, 27. díjperiódusában már 200 ezer adópengő volt, az előző időszak szerinti bérmentesítésű küldeményekre megengedett türelmi idő pedig mindössze egy nap volt. A díjhiány tehát 150 ezer adópengő.

A lap a háromszög alakú „T” portójelzés alatti „**1946 AUG 1**” dátumbélyegzés szerint már csak a forint bevezetésének napján került feldolgozásra. A címzett által a díjhiány kétszeresét fizetendő büntetőportó összegét adópengőben számították fel, és a lap alján számmal és kézzel is felírták ("300000" /„Háromszázezer”), majd – feltehetően a portó megfizetést igazolandó, ennek beszedése alkalmával – szignálták is.

2. VEGYES PÉNZNEMŰ DÍJKIEGÉSZÍTÉS

A postahivatalok az első napokban még nem rendelkeztek a forint névértékű bélyegek minden címletével. Az 2. ábrán látható levelet egy olyan postahivatalban adták fel, amely e küldemény tanúsága szerint sem 1 forintos, sem 60 fillérnél alacsonyabb címletű bélyegekkel sem rendelkezett.

Ilyen esetben készpénz-bérmentesítést kellett volna alkalmazni, de a levél felvételének meggyorsítása érdekében inkább szabálytalanul, a már lejárt érvényességű 5 millió adópengő címletű

bélyegeket használták fel, az adópengő-forint átváltási árfolyam szerint darabonként 2,5 fillér értékben.



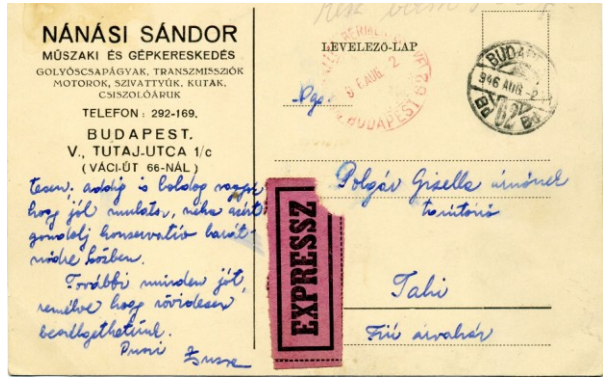


2. ábra. 1946.08.04 Apátfalva–Graz cím- és hátoldal

Díjlerovás: 60f
+16x5 = 80 millió adópengő 40f
Fizetett külföldi levéltarifa 1Ft

3. KÉSZPÉNZBÉRMENTESÍTÉS

Expressz leveleződlap bélyeg hiányában készpénzzel fizetve:



1946.08.12 Bp62-Tahi Tarifa: 40f távolsági leveleződlap + 3 Ft expresszdíj

Volt azonban, ahol már az első naptól kezdve rendelkezésre áll többféle forint-filléres névértékű bélyegcímlet is, például ehhez a 72-es postán külföldre feladott ajánlott levélen.



1946.08.01 Bp72 Stockholm (Svédország) 3x1Ft+60f = 3,6Ft

4. LÉGIPOSTA 72. POSTAHIVATALNÁL

A hiperinfláció alatt, 1946. május 1. és július 31. között csak a Keleti Pályaudvar melletti 72. postán vettek fel légiposta leveleket, naponta igen szűkre szabott – feltehetően összesen csak 200 grammra korlátozott – mennyiségben. Nap végén a bécsi vonat szállította ki az aznap összegyűlt mennyiséget és a schwechati reptérről indultak útra számos, köztük olyan távoli célországba is, mint pl. Új-Zéland.

A légiposta pótdíjat célországtól függően változó súly- és díjértékekkel svájci frankban állapították meg és napi árfolyamon számították át pengőre, illetve az utolsó időszakokban már adópengőre.

Az inflációs légiposta levelek a gyűjtők közt igen keresettek, hiszen a fennmaradt mennyiségből jelenleg csak 80 darabot ismerünk és ezek is megoszlanak a 14-27 díjperiódusok között. Így egy-egy periódusból csak néhány darabról van tudomásunk, melyek közül mindössze egy bélyeggel bérmentesített akad, a többi mind készpénz bérmentesítésű. E témáról átfogó ismertetést nyújtott számunkra Bob Morgan a Philatelica 2011/2 számában (e cikk még csak 59 küldeményt jegyez, ami azóta újabb 21 darabbal bővült).

A szakirodalomban eddig nem említett, hogy a légiposta kezelésének az a gyakorlata a forint bevezetését követően is fennmaradt, hogy ilyen leveleket továbbra is csak a 72-es postán lehetett feladni.

Változás pusztán abban történt, hogy a leveleken feltüntetett ceruzás díjszámítás ettől kezdve forintban történt, amit bélyeg helyett továbbra is készpénzzel szedték be annak ellenére is, hogy lett volna hozzá forintos bélyegük. Az inflációból ismert levelek alapján ebből az időszakból 100-200 darab közötti, jelenleg még lappangó levél maradhatott fenn.



3. ábra. 1946.08.05 Bp.72–Ventnor City NJ, USA

A bal felső sarokban 7½g alapján a levél az 5g feletti 2. súlyfokozatú (ez látható középen felül, kézzel felírva). E súlyfokozat pótdíja 10g-ig: 2x4 Ft. Ehhez adva az 1 Ft külföldi levéldíjat a jobb felső sarokba írt 9 jelzi a készpénzzel megfizetendő összeget. A fizetés megtörténtét a piros készpénzbélyegzés igazolja.

A 4. ábrán látható az első súlyfokozat 5 Ft-os díja pár nappal későbbről:



1946.08.08 Bp.72–Los Altos California, USA



1946.11.19 Bp 72-Beverly Hills California, USA

A légiposta levelek kezelési módja – feltehetően év végéig változatlan – de a forintos címletek megérkezését követően a díjlerovás már bélyeggel történt, majd – valószínűleg csak 1947 januárjától – más postákon is lehetségessé vált légiposta levelek feladása:



1947.01.24 Bp.4-New York City NY, USA

FELHASZNÁLT IRODALOM

Robert B. Morgan: The Hungarian Hyperinflation of 1945 -1946 – The Postage Rates and Postal History of History's Most Impressive Inflation *2003 Chicago. Magyar fordítás:* https://www.mabeosz.hu/sites/default/files/Filatelia/Morgan_HU.pdf

Robert B. Morgan: Légiposta az 1946. évi hiperinfláció idején Philatelica 2012/1 13.o.

URUGUAY 2025 FIP SPECIALIZÁLT BÉLYEG KIÁLLÍTÁS PUNTA DEL ESTE (2025.02. 17-22)





Osztály		Érem és díjak
PH	**Adriano Bergamini** (Svájc): Hungarian Postmarks used on the First Issue of Austria 1850.1858	95p **LG**
PH	**Szücs Károly** Hungary – the Unfortunate World Record Holder of Inflations	85p **LV**







A. Bergamini díjat vesz át a FIP elnökétől – az egyik zsűricsoport – és az egyetlen magyar kiállító

PHILAKOREA 2025 FIP SPECIALIZÁLT BÉLYEG KIÁLLÍTÁS SZÖUL (2025.09.17-21)



A szervezők népes tábora a kiállítás megnyitóján

PH	**Adriano Bergamini (Svájc):** The Postal History of Croatia 1850-1875	95p	**LG**
PH	**Adriano Bergamini** (Svájc): The Independent Hungarian Postal Administration to UPU(1867-1875)	96p	**LG**
PH	**Bodnár Zsolt**: Chapters from Captain's Registry of Adria: The Peterdi Letter's Story	88p	**LV**
PH	**Csicsay Péter:** The Postal History of Kingdom of Hungary 1900-1918	91p	**G**
TR	**Szücs Károly** Hungary – the Unfortunate World Record Holder of Inflations	83p	**V**



Mr. Jin Hur a főkomisszer munkában





Megbecsülésük jeléül komisszereket is felhívták a Palmares pódiumára

A lap a Mafitt tagjainak ingyenes, a remittendát 2.500 forintos önköltségi áron a MABÉOSZ székház cserenapjain értékesítjük.

Az 1971-ben indított lap félévente jelenik meg, az 1991-ben kezdődött, húsz év szünet után
2011-től a Mafitt tagdíjfizető tagjai számára szükséges mennyiségben magyar,
és párhuzamosan angol nyelven is (utóbbi 50 alatti példányban.)

Újságunk teljes tartalma és digitális lemezmelléklete a Mafitt honlapjáról letölthető:

www.mafitt.hu



2014



2015

XXXVI. évfolyam

ISSN 0324–4806

Magyar Filatéliai Tudományos Társaság

H-1074 Budapest, Harsfa u. 47.Bélyegmúzeum, Mafitt e-mail: info@mafitt.hu